

Osallisuuden tukeminen harrastusympäristössä

Pedagogisen toiminnan perusteet
lasten ja nuorten
harrastustoiminnassa

● Satu Lehto

7.6.2022/20.9.2022

Esityksen sisältö

- Mitä on osallisuus?
- Mistä viihtyisä liikuntakerho on tehty?
- Lasten puheen tulkintaa osallistavan pedagogiikan (bell hooks) näkökulmasta
- Tulosten pohdintaa myönteisen tunnistamisen kautta
- Lähteet

Osallisuus

Osallisuus

- Kokemuksia
- Tunteita
- Kuulumista johonkin

vs.

Osallistuminen

- Aktiivista tekemistä ja toimimista
- Osan ottamista johonkin

Sosiaalinen ulottuvuus näyttäytyy

- kuulumisena
- jäsenyytenä
- mukaan ottamisena
- arvostuksena
- mahdollisuutena tulla hyväksytyksi
- turvallisuutena
- lapsi–aikuisen suhteina
- vertaissuhteina

Poliittinen ulottuvuus käsittää

- vallan ja sen jakamisen
- vaikuttamisen mahdollisuuden
- päätöksenteon

Koulun kerhotoiminta lapsuutta rakentamassa

Tapaustutkimus koulun
kohdennetuista
liikuntakerhoista

Tavoite

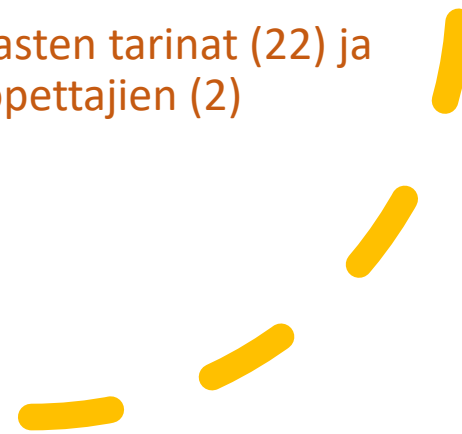
Ymmärtää koulun kohdennettua liikuntakerhotoimintaa ja sen mahdollisuuksia rakentaa ja tukea lapsen hyvinvointia

Näkökulmat

Yhteiskunnallinen näkökulma (Kerhotoiminnan ohjauskirjat)

Vapaa-ajan näkökulma (viisi alakoulun kutsukerhoa → lasten 51 tarinaa, 21 keskustelua, havainnointi)

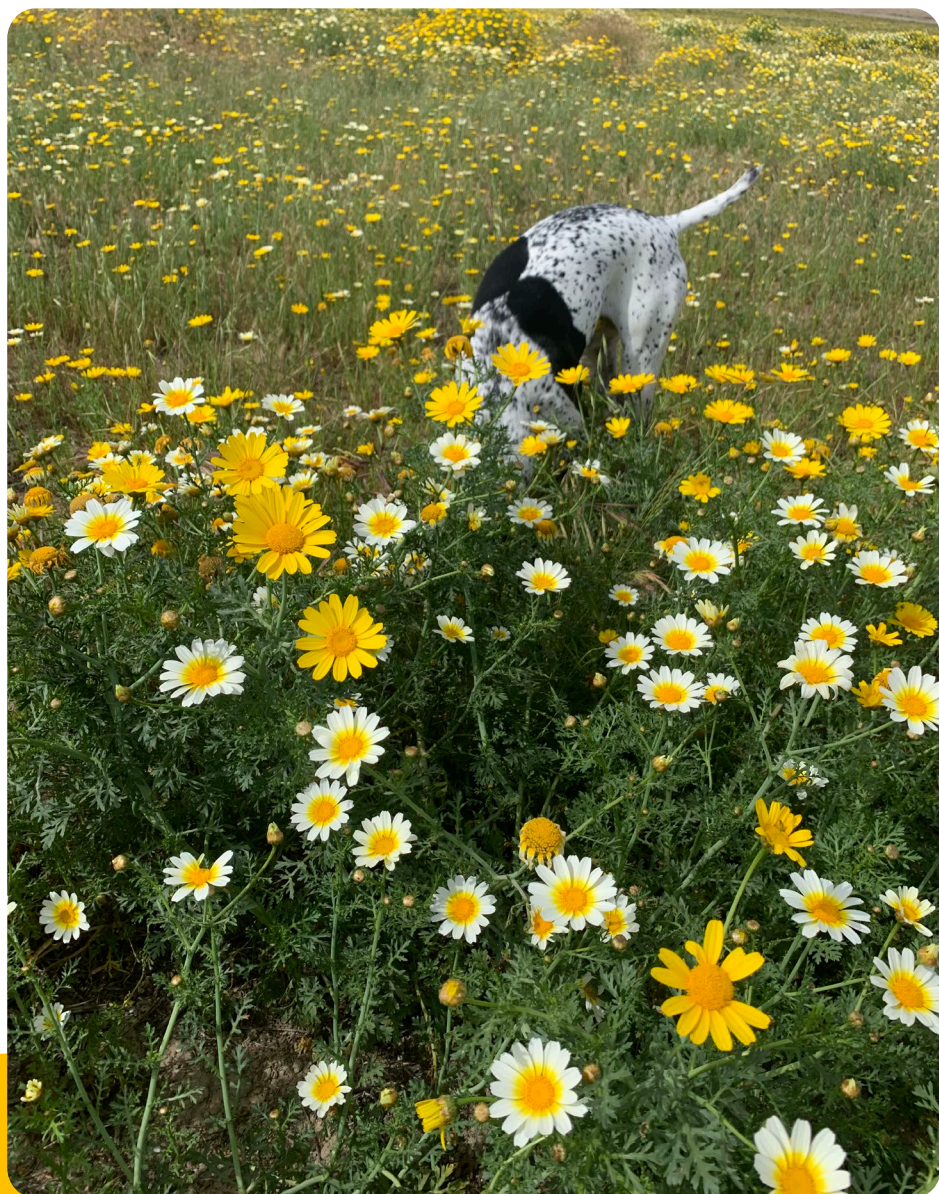
Pedagoginen näkökulma (kaksi kutsukerhoa → Lasten tarinat (22) ja keskustelut (6), vertaisohjaajien (3) keskustelut, opettajien (2) keskustelut, havainnointi)

Tutkimustehtävät

Minkälaiset asiat kerhossa mahdollistavat lasten mielestä mieluisan liikuntakerhokokemuksen?

**Miten lasten osallisuutta tuetaan liikuntakerhossa?
Osallistava pedagogiikka (bell hooks)**

Mistä viihtyisä liikuntakerho on tehty?

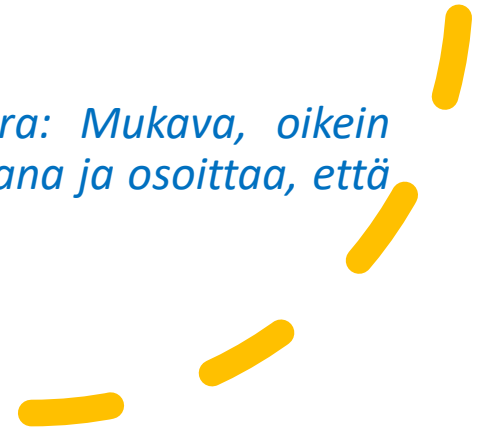
- Lasten ja ohjaajan väliset sekä lasten keskinäiset suhteet
- Vaikuttamisen ja valinnan mahdollisuus
- Leikkisä ja turvallinen ilmapiiri

Osallisuuden tukeminen kerhossa

Ohjaaja - lapsi suhde

Täällä kerhossa pystyy kaikki huomioimaan. Sitten, kun niitä on niin vähän, niin mä teen niiden kanssa itse joka kerta. Ne tykkää siitä ihan hirveästi. Me voidaan olla hippaa tai jotain. Mä voin ottaa pallon käteen ja lähteä juoksemaan. Kauhea kikatus ja nauru, ja ne juoksee siellä ihan täysillä. ...Kyllä he tykkää siitä, kun pystyy ja on mahdollisuus olla itse mukana. (Laura, opettaja kerho A)

”Kerhon ohjaajan pitäisi olla tuollainen kuin Laura: Mukava, oikein intoutuu liikunnasta, innostava... Se on peleissä mukana ja osoittaa, että se tykkää liikunnasta” (Ville 4lk, kerho A)

Osallisuuden tukeminen kerhossa

Vertaissuhteet

”Nyt ne niinkun tulee myös meidän seuraan. Ne on keksinyt kaikkia hauskoja nimiäkin. Mä olen niiden mummo tai täti tai joku tällainen. Nää on sitten niiden sisaruksii, äiti, isovanhemmat, kaikkii tällast.” (Minna 6lk:n vertaisohjaaja kuvailee suhdetta 3-4 -luokkalaisiin kerholaisiin.)

Me ei olla niin kun samoissa porukoissa. Kyll mä veikkaan et niiden mielestä se [kerho] on aika hauskaa, koska joskus nekin on ihan kun ne vetäisi, koska ne on niin vanhoja ja tajuu silleen sen jutun. (Minna 6 lk:n, vertaisohjaaja kuvailee Niinaa, 6 luokkalaista kerholaista)

Jos nyt rehellisiä ollaan, niin mä en tykkää niistä melkein kenestäkään. Ne on mun sellaisia vihamiehiä. Niin aluksi mä olin että et ei herranjumala, et onks noitten pakko tulla ohjaamaan. On se sit silleen ihan ok, kun ne on periaatteessa kuitenkin vain avustamassa. Eikä siitä ole ole tullut ongelmaa kerhon ulkopuolella. (Niina 6lk kerholainen kuvailee Minnaa ja muita vertaisohjaajia)

Osallisuuden tukeminen kerhossa

Vaikuttamisen ja valinnan mahdollisuus

Se on kivaa kun on saanut tehdä yksin itsenäisesti, niin mä olen ollut silloin niillä isoilla palloilla. Niiden päällä on hauska kieriä ... Mun ideaali-kerho olisi juuri tällainen [kuten oma kerho], että saa päättää itse. Se, että päätetään vuorotellen ja sitten voisi joskus tehdä yksin jotain, jos haluaa. (Ville, 4lk, kerho A.)

Osallisuuden tukeminen kerhossa

Vallan jakaminen

Me saadaan päättää vuorotellen mitä leikitään. Jos joku ei keksi mitään niin sitten joku toinen saa keksiä. Me opetetaan toisillemme uusia leikkejä ja sitten opettaja kertoo joistain leikeistä. Viimeksi opin peffiksen. (Mia 3lk, kerho A)

Ne ovat fiksuja oppilaita ja haluan antaa heille mahdollisuuden [harjoitella ohjaamista], mutta tietysti se voi olla joskus näennäispäätävältä tai demokratiaa. Kyllä mä pystyn ujuttautumaan siihen väliin. Jos mä en nyt suoraan määrää tai enkä edes ehdota, niin sieltä voi multa tulla sellainen ehdotus, johon ne tarttuu. (Toni, opettaja kerho B)

”Ennen se on ollut niin, että Toni [opettaja] antoi meidän suunnitella sen jutun mitä tehdään, mutta nyt me sit katsotaan et mitä ne [kerholaiset] haluaa” (Elli 6lk, vertaisohjaaja kerho B)

Osallisuuden
tukeminen
kerhossa

Leikkisä ja turvallinen ilmapiiri

Myönteinen tunnistaminen

- Tavoitteena
  - Tukea yksilöllistä itsetuntoa ja yhteisöllistä toimijuutta
  - Arvokkuuden ja osallisuuden kokemukset ja niiden vahvistaminen arkiympäristöissä
- Korostaa
  - Yksilön voimavaroja ja onnistumisia
  - Yhteisön jäsenten roolia tunnistamisen kohteina ja toteuttajina
- Ulottuvuudet
  - Tutustuminen
  - Tunnustaminen
  - Tukeminen

Lähteet

Luento perustuu:

Lehto, S. (2018). Osallistava pedagogiikka liikuntakasvatuksessa: Tapauksena koulun liikuntakerhot. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vol 19. DOI: <https://doi.org/10.30675/sa.70187>.

Lehto, S. (2021). Koulun kerhotoiminta lapsuuden hyvinvointia rakentamassa Tapaustutkimus koulun kohdennetuista liikuntakerhoista. Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta Kasvatustieteellisiä tutkimuksia, numero 120

Osallistava pedagogiikka esim:

hooks, b. (1994). Teaching to Transgress. Education as a practise of freedom. New York: Routledge.

hooks, b. (2007). Vapauttava kasvatus. Suom. Jyrki Vainonen. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Myönteinen tunnistaminen:

Häkli, J., Kallio K-P. & Korkiamäki, R. (2015). Tutustuminen myönteisen tunnistamisen ulottuvuutena. Teoksessa: J. Häkli, K.P. Kallio & R. Korkiamäki (toim.) (2015). Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 90. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf.

Kallio, K.P., Korkiamäki, R. & Häkli, J. (2015). Johdanto. Teoksessa: J. Häkli, K.P. Kallio & R. Korkiamäki (toim.) (2015). Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 90, 9–35. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf.

Poikolainen, J. (2014). Lasten positiivisen hyvinvoinnin tutkimus – metodologia huomioita. Nuorisotutkimus, 32(2).